

## СКАНДАЛ В БОХЕМИЯ

### ПЪРВА ГЛАВА

За Шерлок Холмс тя винаги ще си остане Жената. Рядко съм го чувал да я назовава другояче. В неговите очи тя засенчва всички останали представителки на своя пол и ги превъзхожда. Но това не означава, че изпитваше нещо напомнящо любов към Айрини Адлър. Всякакви чувства и особено това бяха чужди за хладния му, точен и възхитително уравновесен ум. За мен Холмс бе най-съвършената позната досега машина на разума и наблюдението, като любовник обаче би изпаднал в неловко положение. За нежните страсти говореше единствено с насмешка и сарказъм. За наблюдателя Холмс страстите бяха възхитителна находка – отлична възможност за разкриване на подбудите. Ала за тренирания човек на разума възможността подобни смущения да нарушат собствената му чувствителна и фина настройка означаваше някакъв застрашителен фактор да постави под съмнение всички постижения на ума му. Нито пещчинката, попаднала в прецизен инструмент, нито пукнатинката, появила се върху някоя от мощните му лупи, бяха в състояние така да нарушат спокойствието му, както едно силно чувство би го засегнало. При все това за него съществуваше една-единствена жена и тази жена беше покойната сега Айрини Адлър, оставила смътни спомени за себе си.

Напоследък рядко се срещам с Холмс. Бракът ми стана причина да се поотдалечим един от друг. Безкрайното ми щастие, както и типичните ангажименти, свързани с пълната всеотдайност към дома, които завладяват мъжа, станал изведнъж глава на домакин-

ство, бяха достатъчни да погълнат цялото ми внимание, докато Холмс, който с цялата си бохемска душа се отвърщаваше от всяка проява на светско общуване, остана в нашата квартира на улица „Бейкър“, заробен в старите си книги, разкъсан между кокаина и амбициите си, в полусънищата на наркотика и в пламенната сила на енергичния си дух. Той все така, както преди, беше дълбоко увлечен в изучаването на престъпленията и влагаше цялата си необхватна дарба и изключителната си наблюдателност в откриването на улики и изясняването на загадки, изоставени като безнадеждни от официалните полицейски власти. От време на време до мен стигаха разкази за делата му: за повикването му в Одеса във връзка със случая „Трепов“, за това как бе разкрил необичайната трагедия с братята Аткинсън в Тринкоумъли и накрая за възложената му от холандското кралско семейство мисия, с която той се бе справил по такъв деликатен и успешен начин. Ала извън тези признаци за дейността му, за които научавах само толкова, колкото и всички останали читатели на всекидневния печат, почти не знаех какво става с някогашния ми приятел и другар.

Една вечер – беше 20 март 1888 година – се връщам от визита при пациент (бях пак възобновил частната си практика), когато пътят ме отведе на улица „Бейкър“. Като минавах край вратата, която добре помнех и завинаги щях да свързвам в ума си с времето, когато още ухаждах бъдещата си съпруга, както и с трагичните събития, описани в „Етюд в червено“, внезапно ме обзе страстно желание пак да видя Холмс и да науча как

прилага удивителните си способности. Квартирата бе ярко осветена и точно когато погледнах нагоре, зърнах тъмния силует на високата му слаба фигура два пъти да се появява върху транспарантите. Той крачеше из стаята забързано и енергично, отпуснал глава на гърдите си, със склочени зад гърба ръце. Добре познавах настроенятията и навичките му и тази поза и движенията му говореха сами за себе си. Пак се бе заловил с работа. Беше излязъл от наркотичните си халюцинации и разпалено се бе втурнал по дирите на някаква нова загадка. Позвъних и бях поканен да се кача горе, в стаята, която преди беше поне отчасти и моя.

Той не даде израз на никакви чувства, а и не очаквах да ги прояви, но мисля, че се зарадва, като ме видя. Почти без да каже нищо, само със сърдечен поглед и жест ме покани да се разположа в едно кресло, побутна към мен кутията с пури и ми посочи касата с напитки и сифона в ъгъла. След това се изправи пред камината и ме изгледа със странния си пронизващ поглед.

– Съпружеският живот ти понася добре – рече Холмс. – Струва ми се, Уотсън, че си напълнял с три килограма и половина от последния път, когато те видях.

– С три и нещо – поправих го аз.

– Така ли, стори ми се, че е с малко повече. Да, струва ми се, със съвсем малко повече, Уотсън. И както забелязвам, възобновил си лекарската си практика. Не беше ми казал, че имаш намерение да започваш работа.

– Ама как разбра?

– Виждам го, използвам дедукцията. Как съм разбрал, че неотдавна си се бил измокрил целият и че имаш изключително непохватна и небрежна прислужница, това ли?

– Скъпи Холмс – рекох, – но това е прекалено. Ако се беше родил преди няколко века, щяха да те изгорят на клада. Наистина в четвъртък ходих пеш извън града и се прибрах у дома ужасно изкалян, но тъй като сега съм облечен с други дрехи, не мога да си представя какво е дало материал на дедукцията ти. А Мери Джейн наистина е непоправима и жена ми вече ѝ отправи последно предупреждение. Но и тук не мога да разбера как стигаш до заключението си.

Холмс се позасмя тихо и потри дългите си жилести ръце.

– Изключително просто – каза той, – моите очи ми казват, че от вътрешната страна на лявата ти обувка, точно там, където е огряна от огъня в камината, кожата е одраскана и се забелязват шест почти успоредни резки. Очевидно са били направени от някой, който доста небрежно е остъргал ръбовете над подметката, за да отстрани засъхналата кал. Оттук следва, както виждаш, двойната ми дедукция, че си ходил навън в ужасно време и че за теб се грижи някоя крайно небрежна представителка на лондонската слугинска гилдия, която ти поврежда обувките. А що се отнася до лекарската ти практика, ако един господин дойде в квартирата ми и от него се носи миризмата на йодоформ, ако на десния му показалец има петно от сребърен нитрат и ако издутината отстрани на цилиндъра му сочи къде е прибрал стетоскопа си, трябва наистина да съм много тъп, за да не мога да заявя, че този човек е активно действащ представител на медицинската професия.

Не можех да не се разсмея, като го изслушах как простичко и непринудено обяснява процеса на дедукцията си.

– Като те слушам да представяш доводи те си – коментирах аз, – всичко винаги започва да ми се струва толкова абсурдно елементарно, сякаш и сам бих могъл да стигна до тях, макар че всеки път, когато ги излагаш, се чувствам объркан, докато не ми изясниш процеса си. Все пак продължавам да вярвам, че моите очи не виждат по-зле от твоите.

– Точно така – отговори той, после запали цигара и се отпусна във фотьойла. – Ти също виждаш, но не умееш да забеляваш. Разликата между едното и другото е ясна. Например ти много пъти си виждал стъпалата, които водят от антрето до тази стая тук горе.

– Да, много пъти.

– Колко пъти?

– Ами неколкостотин.

– Тогава колко стъпала има?

– Колко ли? Не знам.

– Точно така! Не си забелязал. А си ги

виждал. Точно това ми е мисълта. Ето аз знам, че стъпалата са седемнайсет, защото не само съм ги виждал, но и съм ги забелязвал. Впрочем понеже се интересувах от такива проблемчета и защото бе така любезен да опишеш няколко от моите дребни случаи, това тук може да те заинтересува – и той побутна към мен лист плътна розова хартия за писма, който лежеше разгънат на масата. – Пристигна с последната поща – рече Холмс. – Прочети го на глас.

Письмцето не носеше дата, нито подпис или адрес.

*Тази вечер в осем без петнайсет – прочетох – ще Ви посети един господин, който желае да се посветва с Вас по въпрос от изключителна важност. Неотдавнашните услуги, които оказахте на една от европейските кралски династии, показват, че сте човек, на когото може да се има безусловно доверие по наистина важни въпроси. Тази Ваша характеристика биде от всички кръгове потвърдена. В такъв случай бъдете на разположение в указания час и не се чувствайте засегнат, ако посетителят Ви носи маска.*

– Наистина е загадъчно – казах аз. – Какво предполагаш, че означава?

– Още не разполагам с фактите. Капитална грешка е, ако се теоретизира, преди да са налице фактите. Човек започва, без да ще, така да използва фактите, че ги нагажда към предположенията си, вместо да съгласувам предположенията с фактите. Но какво можеш да кажеш за самото писъмце?

Внимателно разгледах бележката, както и хартията, на която бе написана.

– Човекът, който го е писал, може да се предположи, е състоятелен – започнах, старайки се да подражавам на методите на моя приятел. – Такава хартия трудно може да се намери за по-малко от два шилинга и половина пакетът. Необикновено здрава и плътна е.

– Необикновено, точно тази е думата – обади се Холмс. – Това изобщо не е английска хартия. Вдигни я срещу светлината.

Направих, както ме помоли, и видях го-

ляма буква „E“ и малко „g“, голямо „P“, както и голямо „G“ и малко „t“, втъкани в материята на хартията.

– Какво означава това според теб? – попита Холмс.

– Името на производителя без съмнение или по-точно – монограмът му.

– Съвсем не. Голямото „G“ и малкото „t“ са съкращение на Gesellschaft, което на немски означава „фирма“. Обичайно съкращение, подобно на „д-во“. „P“, естествено, означава Papier – „хартия“. А сега да видим това „Eg“. Нека погледнем в географския справочник – и той свали от полицата тежък кафяв том. – Eglow, Eglonitz, а, ето – Egría. „Егрия“ е немски говореща област в Бохемия, недалеч от Карлсбад. Известна е с това, че е станала сцена на смъртта на Валенщайн, както и с многобройните си стъкларски и хартиени фабрики. “ Ха-ха, е, моето момче, какво разбираш дотук? – очите му искряха, когато издуха триумфално във въздуха огромен синкав облак дим от цигарата си.

– Хартията е произведена в Бохемия – отговорих.

– Точно така. А човекът, който е написал бележката, е германец. Обърни внимание на необичайната конструкция на изречението „Тази ваша характеристика биде от всички кръгове потвърдена.“ Това не може да бъде написано от французин или от руснак. Единствено германецът борави така грубо с глаголите си. Значи остава само да открием какво иска този германец, който пише на бохемска хартия и желае да носи маска, за да не показва лицето си. Ето го и него, ако не греша, идва да разсее всичките ни съмнения.

Докато изговаряше тези думи, се чу тропот на конски копита и стърженето на коелата в бордюра, последвани от рязко извъняване. Холмс подсвирна.

– Два коня, съдейки по звука – рече той. – Да – продължи, след като надникна през прозореца. – Чудесно закрито файтонче, теглено от две красавици. Над сто и петдесет лири всяка. Уотсън, в този случай дори да няма друго нищо, има пари.

– Май е по-добре да си тръгвам, Холмс.

– В никакъв случай, докторе. Стой си на

мястото. Без моя Бозуел\* съм загубен. Случаят обещава да е интересен. Ще бъде жалко да го пропуснеш.

– Но твоят клиент...

– Остави го него. На мен може да ми бъде необходима твоята помощ, а и на него също. Ето го, идва. Седни в това кресло, докторе, и ни ощастливи с пълното си внимание.

Звукът на бавни и тежки стъпки, който прозвуча откъм стълбите и коридора, стихна непосредствено пред вратата. След това се разнесе силно и властно почукване.

– Влез! – извика Холмс.

В стаята влезе мъж, не по-малко от два метра висок, с гърди и крайници на същински Херкулес. Облечен бе в скъпи дрехи, но със съмнителен вкус, биха казали мнозина в Англия. Ръкавите и предницата на двуредното му палто се пресичаха от плътни астраганени ленти, а тъмносинята пелерина, наметната на раменете му, бе обшита с огненочервена коприна и прикрепена на врата с брошка, ярък аквамарин. Високи до средата на прасеца му ботуши с кончове, гарнирани със скъпи кожички, допълваха впечатлението за варварски разкош, излъчвано от целия му външен вид. В ръката си мъжът държеше широкопола шапка, а горната част от лицето му бе закрита от черна полумаска, стигаща до скулите, която очевидно бе нагласил току-що, защото, когато влезе, ръката му още бе вдигната към маската. Ако се съдеше по откритата долна част на лицето, мъжът бе с волеви характер, като дебелата увиснала устна и удължената плоска брадичка подсказваха граничеца с твърдоглавие непоколебимост.

– Получихте ли писмото ми? – попита мъжът с пътен рязък глас и силно изразен немски акцент. – Съобщих ви, че ще ви посетя – той премести погледа си от единия от нас към другия, сякаш не можеше да реши към кого да се обърне.

– Заповядайте, седнете – покани го Холмс. – Това е моят приятел и колега доктор Уотсън, който е така любезен понякога да

ми оказва помощта си при моите случаи. С кого имам честта да разговарям?

– Можете да ме наричате граф Фон Крам, бохемски благородник. Както разбирам, този господин, вашият приятел, е човек дискретен и с добра репутация, на когото мога да поверя въпрос от крайна важност. Защото, ако това не е така, бих предпочел да общувам с вас насаме.

Аз се изправих да си тръгна, но Холмс ме улови за китката и ме придърпа обратно към креслото.

– Или ще говорите пред двама ни, или няма да говорите с никого – заяви той. – Пред този господин можете да изречете всичко, което можете да кажете на мен.

Графът сви широките си рамене.

– Тогава трябва да започна с това – каза той – да поискам от вас да запазите пълна дискретност в продължение на две години, след което въпросът вече няма да е от такава важност. Докато понастоящем, не би било пресилено да се твърди, той е с такава тежест, че може да повлияе върху европейската история.

– Давам дума – заяви Холмс.

– Аз също.

– Моля да ме извините за тази маска – продължи нашият странен посетител. – Августейщата персона, която ме е натоварила с тази задача, желае, щото нейният представител да остане непознат за вас, при което трябва да ви призная начаса, че титлата, с която преди малко се назовах, всъщност не е моя.

– Това ми беше ясно – хладно каза Холмс.

– Обстоятелствата са крайно деликатни и е нужно да се вземат всички предпазни мерки, за да се потуши нещо, което може да прерасне в скандал и сериозно да компрометира едно от европейските кралски семейства. Или, за да се изразя по-точно, въпросът засяга прочутата династия Ормщайн, наследствените владетели на Бохемия.

– И това ми беше ясно – тихо рече Холмс, облегна се в креслото и затвори очи.

Нашият посетител с очевидна изнена-

\*Джеймс Бозуел, спътник и биограф на влиятелния английски литератор от XVIII век д-р Самюъл Джонсън – бел. прев.

да хвърли поглед към отпуснатата крехка фигура на човека, който без съмнение му бе описан като най-енергичния детектив в Европа. Холмс бавно отвори очи и нетърпеливо погледна към своя клиент исполин.

– Ако ваше величество благоволи да изложи случая – заяви той, – ще бъда в състояние да ви дам по-добър съвет.

Мъжът скочи от стола си и закричи напред-назад из стаята в състояние на неудържима възбуда. После с жест на отчаяние смъкна рязко маската от лицето си и я запрати на пода.

– Прав сте! – извика. – Аз съм кралят. И защо трябва да се опитвам да скрия това?

– Наистина, защо? – тихо повтори Холмс. – Още преди ваше величество да бе казал каквото и да било, вече знаех, че разговарям с Вилхелм Готсрайх Сигизмунд фон Ормщайн, велик херцог на Касел Фелщайн и наследствен владетел на Бохемия.

– Но вие трябва да разберете – рече нашият странен посетител, след като отново седна и прокара ръка по високото си бяло чело, – трябва да разберете, че не съм свикнал да върша работа от такъв вид лично. Ала въпросът е толкова деликатен, че не можех да го поверя на някой пратеник, без да се поставя в зависимост от него. Пристигнах инкогнито от Прага с цел да се посъветвам с вас.

– Тогава, моля ви, започнете – подкани го Холмс, като отново притвори очи.

– Фактите накратко са следните: Преди пет години по време на една продължителна визита във Варшава се запознах с прочутата авантюристка Айрини Адлър. Името ѝ несъмнено ви е познато.

– Докторе, ако обичаш, направи справка в моя азбучник – тихо ме помоли Холмс, без да отваря очи.

От дълги години той системно събираше извлечения от всички вестникарски съобщения относно лица и други въпроси, така че трудно бе да се спомене някоя тема или човек, за които да не бе в състояние незабавно да предостави нужната информация. Сега намерих справката за госпожата между биографиите на един равин и на един морски

капитан, автор на монография за морските дълбоководни риби.

– Я да видя! – поиска Холмс. – Хм! Родена в Ню Джърси през 1858 година. Алт, ха! Ла Скала, хм! Солистка на Варшавската императорска опера, да! Оттеглила се от оперната сцена, ха! Живее в Лондон, точно така! Ваше величество, както разбирам, вие сте се отдали на увлечението си по тази млада жена, написали сте ѝ няколко компрометиращи писма и сега желаете да си ги получите обратно от нея.

– Точно така. Но как...

– Да сте сключвали таен брак?

– Не.

– А оставили ли сте ѝ някакви книжа с правна стойност или свидетелства?

– Не.

– Тогава не мога да ви разбера, ваше величество. Ако тази млада жена извади на показ писма, за да ви изнудва или с някаква друга цел, по какъв начин ще успее да докаже автентичността им?

– По почерка вероятно.

– Ами, ами! Фалшификация.

– Личната ми хартия за писма.

– Открадната.

– Собственият ми печат.

– Подправен.

– Снимката ми.

– Купена.

– Но на снимката сме двамата с нея.

– О, Господи! Това вече не е добре! Ваше величество действително е извършил неблагоприятна постъпка.

– Аз бях луд, бях се побъркал.

– Сериозно сте се компрометирали.

– Тогава бях само кронпринц, престолонаследник. Бях млад. И сега съм едва на трийсет години.

– Снимката трябва да се вземе обратно.

– Опитяхме се и не успяхме.

– Ваше величество трябва да плати. Налага се снимката да бъде откупена.

– Не иска да я продаде.

– Тогава трябва да бъде открадната.

– Направихме пет опита. Два пъти платени от мен крадци обираха с взлом къщата ѝ. Веднъж, докато тя пътуваше, откраднахме багажа ѝ. Два пъти ѝ устроивахме засади. Никакъв резултат.

– Нито следа от снимката?  
– Абсолютно никаква.  
Холмс се засмя.  
– Добро проблемче – рече той.  
– За мен е много сериозен проблем – с упрек му отвърна кралят.  
– Наистина е сериозен. И какво възнамерява да направи тя със снимката?  
– Да ме погуби.  
– Но как?  
– Аз се готвя да се женя.  
– Да, чух.  
– За Клотилде Лотман фон Сакс-Менинген, по-малката дъщеря на краля на Скандинавия. Може и да сте запознат със строгите правила, които семейството ѝ съблюдава. А и тя самата е олицетворение на деликатността. Дори капчица съмнение относно моето поведение ще сложи край на всичко.  
– А Айрини Адлър?  
– Заплашва, че ще им изпрати снимката. И ще го направи. Знам, че ще го направи. Вие не я познавате, но тя е коравосърдечна жена. Лицето ѝ е като на най-красивите жени, а умът ѝ е като на най-решителните мъже. Няма да се спре пред нищо, само и само да не се ожена за друга жена. Пред абсолютно нищо...  
– Сигурен ли сте, че още не е изпратила снимката?  
– Сигурен съм.  
– А защо?  
– Защото заяви, че ще я изпрати в деня, в който годежът бъде публично обявен. Пада се следващия понеделник.  
– А, значи разполагаме с още три дни – заяви Холмс, прозявайки се. – За голямо мое щастие, тъй като имам една-две много важни работи за проучване. Ваше величество, разбира се, ще остане в Лондон?  
– Разбира се. Ще ме намерите в хотел „Лангам“ под името граф Фон Крам.  
– Тогава ще ви драсна някой ред, за да ви осведомя докъде сме стигнали.  
– Да, моля ви. През цялото време ще тръпна от страх.  
– А по отношение на парите?  
– Имате картбланш.  
– Без ограничения?  
– Заявявам ви, че съм готов да дам дори

една от областите на кралството си, за да получа тази снимка обратно.

– А за текущи разноски?

Кралят извади изпод пелерината си тежка кесия от кожа на дива коза и я остави на масата.

– Вътре има триста лири в злато и седемстотин в банкноти – каза той.

Холмс бързо написа разписка върху лист от бележника си и му я подаде.

– А адресът на мадмоазел? – попита той.

– Брайъни лодж на „Сърпънтайн авеню“ в Сейнт Джонс уд.

Холмс си го записа.

– И още един въпрос – продължи той. – Снимката кабинетен формат ли е?

– Да.

– Е, тогава лека нощ, ваше величество, и вярвам, че скоро ще имаме добри вести за вас. Лека нощ и на теб, Уотсън – добави той, когато файтонът на краля изтрополи по улицата. – Ако бъдеш така любезен да ми се обадиш утре следобед в три часа, бих искал да пообсъдим това проблемче с теб.

## ВТОРА ГЛАВА

Точно в три часа бях на улица „Бейкър“, но Холмс го нямаше. Хазйяката ми събщи, че излязъл от къщи малко след осем часа сутринта. Седнах до камината, решен да го изчакам, колкото и да се забавеше. Разследването вече силно ме бе заинтригувало. Маркар случаят да не бе забулен в зловеща и странна тайнственост, обвиваща описаните вече от мен две престъпления, естеството на въпроса и високото положение на клиента му придаваха специфична особеност. А и с каквото и разследване да се занимаваше приятелят ми, умелото контролиране на ситуацията, енергичният му и проникателен начин на разсъждение ми доставяха наслада, докато наблюдавах системата му на работа, както и бързите и изкусни методи, с които разплиташе и най-заплетените загадки. Така бях свикнал с постоянните му успехи, че вероятността от провал изобщо не ми минаваше през ум.